

UDK 37.013.42-053.2/.6(049.3)

Primljeno: 13. 10. 2024.

Stručni rad
Professional paper

Erna Lučić

PREVENTIVNI PROGRAMI U SOCIJALNOM RADU I SOCIJALNOJ PEDAGOGIJI

(Anita Begić i Karolina Tadić Lesko, *Socijalnopedagoški preventivni rad*, Sveučilište u Mostaru, Mostar, 2024)

Autorice knjige *Socijalnopedagoški preventivni rad* Anita Begić i Karolina Tadić-Lesko docentice su na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru. Knjiga je objavljena 2024. godine u izdanju Sveučilišta u Mostaru. Kako se navodi u predgovoru, ovim udžbenikom autorice su imale namjeru dublje zaroniti u socijalnopedagoška područja preventivnog rada, dati pregled aktualne problematike te inicirati procese prevencije i angažiranja odgovarajućih stručnjaka u odgojno-obrazovnim ustanovama. Unapređivanjem postojećih strategija, intervencija i alata prevencije, edukacijom i usavršavanjem stručnjaka koji se bave radom s djecom, odgojem i obrazovanjem, afirmacijom timskog rada, želi se dati doprinos i podrška u borbi s aktualnim društvenim rizicima.

Udžbenik je napisan na 132 stranice i strukturiran u četiri poglavlja: *Socijalnopedagoška zaštita djece u riziku*, *Prevenција u socijalnopedagoškom radu*, *Ovisnosti među djecom i mladima – istraživanje*, *Vježbe za opuštanje*. Navedenim poglavljima prethodi predgovor, a na kraju knjige nalaze se *Pogovor protiv novog demona ovisnosti o kocki i nasilja na internetu*, *Mali pedagoški pojmovnik*, popis literature, recenzije i biografije autorica. U izradi monografije korišteno je 125 bibliografskih jedinica, relevantni domaći i međunarodni izvori.

U prvom poglavlju pod naslovom *Socijalnopedagoška zaštita djece u riziku* s ciljem jasnijeg razumijevanja tematike sistematično se razrađuju rizični faktori. Na

početku se odgovara na pitanje *Tko su djeca u riziku?*, te raščlanjuju rizični faktori: u obitelji, kod djeteta, u vršnjačkim grupama, i u školi. Zatim se opisuju poremećaji u ponašanju i to: pasivni (internalizirani) poremećaji u ponašanju – plašljivost, povučenost, potištenost, nemarnost i lijenost; zatim neurotski uvjetovani pasivni (internalizirani) oblici poremećaja u ponašanju – pomanjkanje (deficit) pažnje ADD, poremećaji prehrane; te aktivni (eksternalizirani) poremećaji u ponašanju – nediscipliniranost, laganje, bježanje iz škole, od kuće i iz drugih odgojnih sredina, hiperaktivnost, agresivno ponašanje, delinkventno ponašanje i ostali aktivni (eksternalizirani) oblici poremećaja u ponašanju. Prvo poglavlje završava sa socijalnopedagoškim intervencijama. Dat je osvrt na intervencije u socijalnopedagoškom radu i procjena rizika i potreba u planiranju intervencija.

Autorice u drugom poglavlju pod naslovom *Prevenција u socijalnopedagoškom radu* nastoje odgovoriti na pitanje *Što je prevencija?* Opisuju školske preventivne programe; zdravstvene prevencije u školi, prevencije ovisnosti u školi. Posebno se govori o odabranim inozemnim preventivnim programima u školi. Prevencija elektroničkog nasilja u školi kao posebno aktualna tema obrađena je prema modelu Farrella i Flanneryja (2006) kroz četiri dimenzije programa prevencije elektroničkog nasilja: rad i razvoj socijalne mreže sustava na koji je preventivni program usmjeren, sadržaj i intenzitet rizičnih faktora u konkretnoj populaciji učenika, specifičnost dobnih skupina i svrha preventivnih programa. Smjernice za školsku prevenciju su obrađene kroz modele prevencije u zajednici; odabrane preventivne pristupe na razini obitelji, institucije i zajednice; značaj roditeljskih poruka i primjenu modela malih kreativnih socijalizacijskih skupina (MKSS) u preventivnom radu. Opisane su i male kreativne socijalizacijske skupine, obiteljska grupna konferencija, medijacija između žrtve i maloljetnog počinitelja kaznenog djela. Dat je osvrt i na smjernice za prevenciju seksualnog zlostavljanja u školi.

Treće poglavlje nosi naslov *Ovisnosti među djecom i mladima – istraživanje*. Na početku poglavlja daje se prikaz prevencije alkoholizma kod djece i mladih kroz ulogu društva, kulture i medija. Predstavljen je i prikaz rezultata istraživanja o pijenju alkoholnih pića među učenicima 8. i 9. razreda mostarskih osnovnih škola. U provedenom istraživanju među učenicima sudjelovalo ih je 150 u dobi od 13 do 15 godina, od čega je 76 djevojčica i 74 dječaka. Cilj istraživanja bio je istražiti zastupljenost konzumacije i vrsta alkohola među navedenim učenicima. Od 150 sudionika istraživanja njih 94 je konzumiralo i konzumira alkohol. Rezultati istraživanja govore o tome da učenice u najvećem broju (37,1%), a učenici čak 47,50%, počinju s konzumacijom alkohola u dobi od 12 do 13 godina, pri čemu 30,5 %

učenika, a 20% učenica konzumira alkohol tjedno. Više od polovine ispitanika alkohol kupuju u trgovinama, a najzastupljenija vrsta pića je pivo. Zabrinjavajući je i rezultat istraživanja da 45,70% učenica i 33,90% učenika alkohol konzumira u vlastitome domu. Autorice u ovom poglavlju prezentiraju i konkretne preventivne smjernice u svrhu sprečavanja konzumacije alkohola kod djece i mladih: osigurati kvalitetno provođenje slobodnog vremena djece i mladih, povećati razinu roditeljskog nadzora, povećati razinu kontrole u trgovinama na okolnosti prodaje alkoholnih pića maloljetnicima, povećati razinu svijesti djece i mladih o važnosti zaštite zdravlja, koristiti interaktivni pristup u radu s djecom i mladima, redovito provoditi preventivne programe protiv ovisnosti u osnovnim i srednjim školama kojima treba obuhvatiti sve učenike. Dat je osvrt i na ovisnost o psihoaktivnim supstancama opisujući razloge zbog kojih tinejdžeri konzumiraju psihoaktivne supstance.

U četvrtom poglavlju pod naslovom *Vježbe za opuštanje* dat je prikaz vježbi Leptirov zagrljaj (1 i 2) i postupak progresivne mišićne relaksacije (s 12 i 8 mišićnih grupa).

Posljednje poglavlje knjige posebno govori o „novom demonu“ ovisnosti o kocki i nasilju na internetu. Autorice daju kratki osvrt na navedene pojave i apostrofiraju da ove teme zaslužuju pomniju analizu i obradu u nekoj novoj studiji u budućnosti.

Knjiga završava *Malim socijalnopedagoškim pojmovnikom* koji može poslužiti kao informativni rječnik pojmova koji na razumljiv način objašnjava osnovne pojmove korištene u knjizi.

Imajući u vidu našu društvenu stvarnost i nikada veću potrebu za preventivnim radom, ova knjiga/udžbenik predstavlja iznimno vrijedno štivo jer sadržaj znanstvene monografije osim što obuhvata teorijska polazišta o socijalnopedagoškoj zaštiti djece u riziku i prevenciji u socijalnopedagoškom radu, čini naročito značajan iskorak povezivanjem socijalnog i pedagoškog uklona u prevenciji što uveliko pridonosi razvoju timskog rada. Vrijedi spomenuti da se autorice već dugi niz godina bave i znanstvenim i praktičnim radom, a izravno su u kontaktu s djecom i mladima u riziku. Za svaku pohvalu je da su se, potaknute svakodnevnim iskustvom, usudile uhvatiti u koštac s jednom izazovnom i aktualnom temom kao što je socijalnopedagoški preventivni rad. Prevencija ima smisla samo ako je svi provodimo zajedničkim snagama, od obitelji preko škole do šire zajednice. Na tom zadatku ova knjiga/udžbenik može nam poslužiti u edukaciji socijalnih radnika, pedagoga, specijalnih pedagoga, kao i svih drugih profesionalaca koji se bave brigom o djeci i prevencijom, ali isto tako i roditeljima koji su nezaobilazna karika u lancu sociopedagoške prevencije.

Adresa autorice
Author's address

Erna Lučić
Univerzitet u Tuzli
Filozofski fakultet
erna.lucic@untz.ba